

Arsen Duplančić

OPIS OLTARA SV. STAŠA U SPLITSKOJ KATEDRALI IZ DVADESETIH GODINA XVIII. STOLJEĆA

UDK: 726.591 (497.5 Split) "17"

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 1. IV. 1997.

Arsen Duplančić

Arheološki muzej

21000 Split, HR

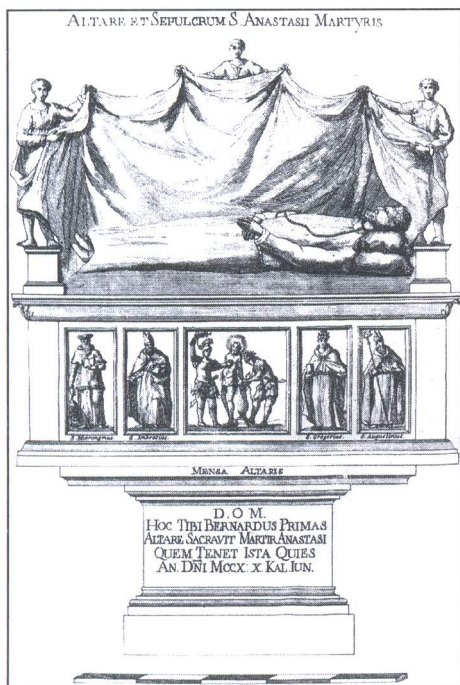
Zrinsko-Frankopanska 25

U članku se objavljuje opis oltara sv. Staša sastavljen oko godine 1730., na temelju kojega se daje prijedlog izvornog izgleda njegova donjeg dijela (stipesa). Zatim se utvrđuje kronologija promjena izgleda oltara i prati sudbina baroknih slika na svodu kapele. Na kraju je dan osvrt na glave-poprsja sv. Dujma, sv. Staša i sv. Arnira.

U građi prikupljenoj za Farlatijev *Illyricum sacrum*, koja se do 1910. čuvala u trogirskoj obitelji Fanfogna-Garagnin,¹⁾ nalazi se opis oltara sv. Staša (Anastazija) u splitskoj katedrali.²⁾ Iako nema nadnevak, opis se može datirati između 1725.-1726. i 1730. godine. Prvu godinu određuje otvaranje svečeve rake u rujnu 1725. i posveta oltara u travnju 1726.³⁾ Drugu pak godinu određuje rečenica u kojoj se za nadbiskupa Laghija, koji je umro u veljači 1730.,⁴⁾ kaže "sadašnji nadbiskup" i spominjanje ing. G. B. Camozzinija kao živog, a koji je umro potkraj 1730.⁵⁾

Sastavljač opisa kaže da je grob (*sepolcro*) sv. Staša postavio na njegovo mjesto nadbiskup Ivan Ravenjanin. I oltar sv. Dujma i oltar sv. Staša sastojali su se od dvije rake. Jedna je bila na podu, odijeljena od zida, a druga iznad nje i naslonjena na isti zid. Gornji sarkofazi jednaki su i slični po materijalu, dimenzijama i ukrasima, a bili su obojeni zlatom i uljenim bojama, kao i baldahini iznad njih. Na prednjoj strani rake sv. Staša je pet niša; na središnjoj je prikaz Bičevanja Kristova, izvrstan rad.

Nasuprot tome, donje rake su se veoma razlikovale kako po obliku tako i po veličini jer je ona sv. Staša bila znatno kraća. Sastavljač opisa pretpostavlja da

Crtež oltara sv. Staša iz Farlatijeve knjige
(Foto: Ž. Bačić)

je Staševa, poput Dujmove, bila antički grob koji je prilagođen za svečevo počivalište. Po njegovu mišljenju to su napravili kršćani nakon Milanskog edikta, a prigodom prijenosa Staševa tijela u katedralu. U njegovo vrijeme služila je, kao i ona u Dujmovoju kapeli, za menzu oltara. Kostii sv. Staša nalazile su se u gornjoj raci gdje ih je, prema kronici Tome Arhidakona, 1209. smjestio nadbiskup Bernardo.⁶⁾

Za vrijeme vizitacije katedrale 172... (sastavljač nije napisao zadnju brojku) nadbiskup Laghi dao je otvoriti (donju) raku sv. Staša, ali u njoj nisu nađene Staševe kosti nego relikvije raznih svetaca s oznakama imena. Među njima je bila i ona sv. Jurja, solinskog biskupa i mučenika.⁷⁾ Laghi je naredio da se na prednjoj strani donje rake ureže natpis o posveti oltara iz vremena nadbiskupa Bernarda:

D. O. M.
HOC TIBI BERNARDUS PRIMAS
ALTARE SACRAVIT MARTYR ANASTASI
QUEM TENET ISTA QUIES
AN. DNI MCCX. X. KAL. IVNII

Tekst je preuzet od Ivana Lučića Luciusa, a uklesan je nakon vizitacije. Sastavljač opisa uzalud je u Lučićevim djelima tražio taj natpis pa mu je kao izvor ostao natpis na moćniku glave sv. Staša,⁸⁾ ali je njega odbacio. Zato je pretpostavio da je možda među Lučićevim neobjavljenim stvarima ili da je bio na nekom drugom mjestu u kapeli i da je s vremenom nestao.

Za ilustraciju opisa pisac je dodao nacrt oltara koji je izradio inženjer Giovanni Battista Camozzini, autor još nekoliko crteža za *Illyricum sacrum*.⁹⁾

Zajedno sa spomenutim crtežom u Farlatijevu je djelu objavljen prikaz oltara sv. Dujma¹⁰⁾ koji je bio polazištem arheološkim istraživanjima, što su ga potvrdila 1958. godine. Prema tome, nema sumnje da i crtež Staševa oltara odražava njegov

